

De heilige eik

Bram Baptist

Hij heeft de dertig dapperste mannen uit zijn dorp geselecteerd. Het is vroeg in de ochtend en ze zijn op weg naar onze heilige eik, die zo'n vijftig meter verderop in het bos staat. Twee mannen met fakkels lopen voorop en daarachter loopt mijn broer met in zijn handen de kop van een rendier. Ik laat hen passeren en volg de stoet op een afstandje. Als ze de heilige eik op zo'n vijf meter zijn genaderd, blijven ze staan.

Aan de scheuren in de bast en houtrot in de dikke wortels kun je zien dat de boom behoorlijk oud is. We hebben hem opgetuigd met kettingen en schedels van dieren. De kop van het rendier wordt door mijn broer naast de stam gelegd, waarna de mannen een kring vormen. Omdat iedereen zwijgt, durf ik niet dichterbij te komen. De mannen sluiten hun ogen en beginnen zachtjes te zingen. Het is een lied voor Wodan, onze belangrijkste god die de mannen bij staat in de strijd.

Het wordt me duidelijk dat mijn broer en de mannen zich opmaken voor een gevecht met de vijand, maar wat hun precieze plannen zijn, kom ik helaas niet te weten. Ik besluit terug te keren naar het dorp. Om geen argwaan te wekken sprokkel ik onderweg wat hout dat we voor het haardvuur kunnen gebruiken. Vervolgens voer ik wat tarwekorrels aan de schapen in afwachting van de mannen. Niet veel later keren ze inderdaad terug uit het woud en worden de paarden verzameld.

'We gaan.' Hij staat plotseling achter me. Hoewel ik hem verwacht, schrik ik toch. Ik laat de lege kom uit mijn hand vallen en draai me om. 'Wat gaan jullie doen?'

'Dat kan ik niet zeggen,' bromt mijn broer.

'Waarom niet? Ik mag toch wel weten waar jullie naartoe gaan?'

'Dit is een missie die alleen door de dapperste mannen uitgevoerd kan worden.'

Teleurgesteld kijk ik hem aan. Een streep zonlicht valt op zijn donkere haren en tot mijn verbazing ontdek ik een paar grijze sprietten. Het misstaat hem niet. Het geeft hem nog meer aanzien als leider van de Saksen. 'Ik ben ook dapper,' probeer ik tegen beter weten in.

'Je bent een vrouw en vrouwen vechten niet. Laat dit klusje maar aan mij over.' Hij doet een poging geruststellend naar me te lachen, maar ik zie aan zijn ogen dat hij gespannen is.

'Doe je voorzichtig? Je weet dat Karel de Grote geen genade kent als je gepakt wordt.'

Hij knikt en streelt mijn wang. 'Pas jij nu maar goed op ons dorp als ik weg ben en mocht ik onverhoopt niet terugkeren, vertrek dan richting het Noorden. De Denen zullen je met open armen ontvangen.'

'Blijf alsjeblieft hier. Ik kan niet in mijn eentje het joelfeest voorbereiden. Nog twee dagen te gaan en dan is het de kortste dag van het jaar. Daarna worden de dagen weer langer en dat wil ik samen met jou vieren.'

'De druïde zal je helpen met de voorbereidingen, zusje. Ik moet nu gaan, we hebben geen tijd te verliezen,' zegt hij gedecideerd.

‘Ga niet! Mijn gevoel zegt dat er iets vreselijks gaat gebeuren,’ roep ik met een emotionele snik in mijn stem.

Mijn broer negeert mijn noodkreet, zet zijn helm op, klimt op zijn paard en gebaart naar de mannen dat ze hem moeten volgen. ‘Je moet op je verstand vertrouwen en niet op je gevoel,’ roept hij naar me voordat hij zijn paard de sporen geeft.

Zodra ze uit het zicht zijn verdwenen, ren ik naar binnen om mijn mes te pakken. Ik moet snel een paard uit het weiland halen, maar de druïde staat ineens in de deuropening en blokkeert de weg naar buiten.

‘Nu de grond kurkdroog en bevroren is, kun je de mannen veel moeilijker volgen. De paardenhoeven boren zich ditmaal niet in een laagje modder of sneeuw.’

Ik schrik me een ongeluk. Hoe weet die oude man met zijn grijze, lange baard dat ik de ruiters wil volgen?

‘Mijn ogen mogen dan wel stokoud zijn, maar ik ben nog lang niet blind, mijn kind.’ Hij kijkt me met een onheilspellende blik aan en zegt dan met krakende stem: ‘Het is beter dat je het niet te weten komt.’

‘Waar hebt u het over?’ bries ik. ‘Ze gaan toch gewoon een potje knokken met de Franken? Er wordt wel vaker bloed vergoten waar ik getuige van ben. Weet u nog? Iets meer dan een jaar geleden moordden Frankische legers een naburig dorp uit. Alle kerels werden een kopje kleiner gemaakt. De Franken gleden uit over het Saksische bloed!’

‘Daarom moeten we wraak nemen,’ knarst de man terwijl hij aan zijn baard plukt.

‘Moet er dan nog meer bloed vloeien?’

‘Christenen verdienen de dood. Ze geloven in de verkeerde god, mijn kind.’

‘U weet hoe Karel de Grote is. U weet dat hij zich vreselijk zal wreken op ons volk. Wij zijn niet opgewassen tegen die Frankische ruiters. Zij hebben betere wapens en kunnen veel meer soldaten op de been brengen dan wij. Als we niet onmiddellijk stoppen met het doden van christenen, worden al onze dorpen en boerderijen in de as gelegd en iedereen die zich maar een beetje verzet, wordt vermoord. Die christelijke Franken kennen geen genade als wij telkens hun dorpen aanvallen.’

‘Je bent bang,’ zegt de druïde grijnzend. ‘Ga naar onze heilige eik en offer een gans. Wodan zal ons beschermen.’

‘Ik ben niet bang,’ snauw ik. ‘Christenen vermoorden leidt tot niets. U bent een wijs man. Overtuig mijn broer dat we vrede moeten sluiten met Karel.’

De druïde gromt als een beer en steekt dreigend zijn vinger op. ‘Onze goden bezorgen ons de overwinning. Als ik jouw broer laat weten dat je vrede wilt sluiten met de Franken, zal je worden gezien als verraadster van ons volk. En je weet wat er met verraadsters gebeurt...’ fluistert hij in mijn oor.

‘Houd toch op!’ roep ik. ‘Door uw toedoen worden we afgeslacht. De goden kunnen ons niet beschermen tegen de Franken. Heeft u ze ooit gezien?’

‘Hoe durf je te twijfelen aan de macht van onze goden! Ik zal ik er hoogstpersoonlijk voor zorgen dat jij wordt berecht.’ De oude man wrijft genoegzaam in zijn handen, draait zich om en strompelt weg.

Het vooruitzicht om te worden berecht, baart me zorgen. Stel dat de druïde erin slaagt om de dorpsoudsten te overtuigen? Aan een besluit van de dorpsoudsten valt bijna niet te tornen, zelfs niet door mijn broer. Ik ben allerm minst zeker van mijn leven. Daarom zoek ik afleiding in de voorbereidingen van het joelfeest. In het bos ga ik op zoek naar de allermooiste hulststruiken. De takken die veel rode bessen bevatten, snijd ik af. Als ik mijn mandje is gevuld, keer ik terug naar het dorp. Op de terugweg schiet een eekhoorn voor mijn voeten langs een lariks in. Ik volg hem tot hij uit het zicht is verdwenen.

Voldaan zet ik de mand met takken op het dorpsplein. Verderop verzamelen enkele vrouwen takken voor het grote vuur dat op de kortste dag van het jaar wordt ontstoken. Dromerig staar ik naar de bult en hoop dat ik deze feestdag samen met mijn broer kan vieren.

‘Wat een geweldige brandstapel, vind je niet?’ knarst de druïde.

‘Brandstapel?’ roep ik geschrokken.

‘Op 21 december brengen we een groot offer aan de goden. Het is onze laatste kans om de Frankische indringers te stoppen.’

‘En wat gaan jullie dan offeren?’ vraag ik voorzichtig.

De druïde fronst zijn wenkbrauwen en kijkt me bedenkelijk aan. ‘Oh, ik dacht dat je allang op de hoogte was. Je weet toch wat het joelfeest inhoudt?’ Hij laat een stilte vallen en antwoordt vervolgens: ‘Een heel groot offer; de zus van ons stamhoofd zal op de 21^e december in het vuur worden geworpen.’

Het duurt even voordat het tot me doordringt. ‘Ik begrijp het niet,’ hakkel ik, ‘wat heb ik misdaan?’

‘Als je twijfelt aan de macht van onze goden... De raad van oudsten heeft bepaald dat alleen een groot offer de goden gunstig kan stemmen. Een everzwijn of een gans is niet genoeg. Als de goden tevreden zijn, zullen ze de Franken eens en voor altijd verjagen uit onze gebieden. Jij bent onze enige hoop. Ik begrijp dat je je ontzettend vereerd voelt.’

Ik slik en vraag met trillende stem: ‘Wat als ik weiger?’

De oude druïde glimlacht naar me. ‘Dan word je gedwongen.’

Als een kat in het nauw kijk ik om me heen en weeg mijn kansen, maar de druïde is voorbereid. Hij klapt in zijn handen. Een paar sterke kerels – geen idee waar ze plotseling vandaag komen – stormen op me af en grijpen me bij mijn armen. Ik voel dat er een touw om mijn polsen en enkels wordt gewikkeld. Het touw wordt flink aangetrokken en ik voel mijn hart in mijn keel bonzen. Voor ik het weet zit ik vastgebonden aan een boom met uitzicht op de brandstapel.

‘Bedankt, mannen!’ roept de druïde.

‘Helluuuppp!’ gil ik. ‘Heellluuppp!’ Niemand reageert, behalve de druïde. Hij komt op me af en als hij voor me staat, spuug ik hem in zijn rimpelige gezicht.

Het doet hem weinig. Hij grijnst alleen maar.

‘Wacht maar tot mijn broer terug is,’ krijs ik.

‘Hij komt niet terug, dat kan ik je verzekeren.’

‘Je liegt! Mijn broer zal terugkeren.’

‘Hier heb je een deken. Het zou jammer zijn als we morgen een lijk op het vuur moeten gooien.’ Hij legt de deken over mijn schouders en laat me grinnikend achter.

De schermer valt in en het wordt koud, ontzettend koud. De touwen zitten zo strak om mijn polsen en enkels gebonden dat ik mijn vingers en tenen niet meer voel. Ik kan wel janken, maar dat doe ik niet omdat anders mijn tranen bevroren. De hele nacht blijf ik wakker en staar naar de sterren en de maan. In de verte huult een wolf. Ik prevel een soort gebedje: ‘Lieve god, of wie U ook bent, helpt U mij alstublieft. Zeg tegen Widukind, mijn broer, dat hij onmiddellijk moet terugkeren. Ze tegen hem dat ik in groot gevaar ben. Ik smeeik het U. Ik zal alles voor U doen als U mij redt van de dood.’

De volgende morgen word ik gewekt door de stralen van de zon. Ze prikken brutaal door de toppen van de bomen heen en warmen mijn lichaam een klein beetje op. Blijkbaar heb ik toch even geslapen. Ik kijk omhoog naar de strakblauwe hemel. Boven mij cirkelt een roofvogel. Misschien is het mijn verbeelding, maar ik krijg sterk de indruk dat hij mij in de gaten houdt ‘Vind mijn broer en zeg hem dat ik zijn hulp nodig heb,’ prevel ik. Het dier maakt een krijsend geluid en vliegt weg richting het westen.

Heel geleidelijk komt het dorp tot leven en wordt de bouw van de brandstapel hervat. Niemand slaat acht op mij. Het is alsof ik niet besta. Zijn ze soms bang dat ze net als ik op de brandstapel belanden of zouden ze net als de druïde geloven dat een groot offer de Franken kan verdrijven? Wat heeft de druïde tegen hen gezegd? De vrouwen die de takken verzamelen kijken schichtig om zich heen, alsof ze elk moment gepakt kunnen worden door een vreemd wezen. Nu hun mannen zijn uitgereden met mijn broer, zijn ze overgeleverd aan de raad van oudsten.

Mijn aandacht wordt getrokken door de ziener, die net als de druïde deel uitmaakt van de raad, maar minder aanzien heeft dan de andere oude mannen. Dat komt wellicht omdat hij de jongste is. Met grote passen loopt hij naar de stapel takken, die hij fronsend bestudeert. Enkele takken die naar beneden zijn gevallen, worden door hem opgeraapt en op de bult gegooid. Hij geeuwt en wrijft met zijn hand door zijn haren.

‘Wanneer gaat het gebeuren?’ roep ik.

Verbaasd kijkt de ziener mijn kant op. Schoorvoetend komt hij naderbij.

‘Ik heb het stervenskoud. Wat mij betreft kan het vuurtje worden aangestoken,’ grap ik.

De ziener draait zich om naar de bult en wendt zich vervolgens tot mij: ‘Er moeten meer takken bij anders bereiken we Wodan niet.’

‘Oh, woont Wodan zo hoog dan?’

De ziener durft mij niet in de ogen te kijken en antwoordt: ‘De druïde beweert dat er een groot offer nodig is om de Frankische opmars te stoppen. Hoe meer takken, hoe krachtiger de vlammen, hoe beter jij zult branden.’

‘En daar wordt Wodan gelukkig van, denk je?’

Hij haalt zijn schouders op. ‘Het valt te proberen, natuurlijk. Niet geschoten, altijd mis.’

‘Waarom offeren we geen everzwijn, zoals we ieder jaar doen tijdens het joelfeest? Jij bekijkt eerst even zijn lever en voorspelt dat de toekomst er geweldig uit zal zien.’

Ongemakkelijk wiebelt de ziener op zijn benen. 'Ik moet gaan,' zegt hij plotseling, 'ik heb het ontzettend druk met de voorbereidingen en de schapen moeten nog eten.'

'Het is niet jouw idee, hè,' zeg ik paniekerig.

'Nee, het was niet mijn idee,' mompelt hij, 'maar ik kan niks voor je doen.'

'Lafaard,' zeg ik kwaad. 'Als mijn broer terug is, zal je worden gestraft.'

'Ons stamhoofd komt niet terug,' antwoordt hij met een trilling in zijn stem.

'Waarom niet?'

'Dat mag ik niet zeggen van de druïde.' Hij doet een pas achteruit. 'Nu moet ik echt gaan, Anna.'

Ik begrijp er helemaal niks meer van. 'Ga niet weg, ziener! Waar is mijn broer naartoe gegaan? En waarom komt hij niet terug?'

'Je hebt het koud,' zegt hij zonder op mijn vragen in te gaan. Hij trekt zijn mantel uit, slaat hem om zijn schouders en beent weg.

Aan het einde van middag opent de druïde de festiviteiten door op een hoorn te blazen. Mijn dorpsgenoten kruipen uit hun huizen en verzamelen zich rondom de brandstapel.

'Hierbij verklaar ik het joelfeest voor geopend!' roept de druïde met overslaande stem.

Er klinkt een mager applaus.

'Mag ik jullie aandacht voor de ziener. Hij is degene die het vuur mag aansteken.'

Zo dadelijk gaat het gebeuren en word ik levend verbrand. Ik durf bijna niet te kijken als de ziener met een fakkel een hoopje droge dennentakken in de fik steekt. Onmiddellijk laait het vuur op en vliegt een groot gedeelte van de takkenberg in brand. Hoe lang zullen ze nog wachten?

De druïde heft zijn handen naar de hemel en zingt: 'O, machtige Wodan. Bescherm ons volk. Geef ons volk wijsheid en kracht om de Frankische legers te verslaan. Wij brengen u een groot offer.'

Ik bijt op mijn onderlip en zoek oogcontact met de ziener, maar de ziener kijkt strak naar de vlammenzee. Hij doet alsof ik niet besta, net als mijn dorpsgenoten. Het afschuwelijke gejammer van de druïde is gelukkig afgelopen.

'Ons dorp wordt verwoest als we niets doen,' verkondigt de ziener. 'Wij zullen allemaal sterven, tenzij we een groot offer brengen aan Wodan. Wij ontsteken het licht en vieren dat de dagen weer langer worden, dat de zon weer opkomt en dat we weer kunnen zaaien in de lente en kunnen oogsten in de zomer.'

Ik kijk zenuwachtig naar het pad waarlangs mijn broer is vertrokken. Geen spoor. Het dringt geleidelijk tot me door dat de druïde gelijk heeft. Mijn broer heeft me in de steek gelaten en me overgeleverd aan de doorgeslagen dorpsoudsten, die menen dat ze hun leven kunnen redden door mij laten sterven. Welke god zou dat nou goedkeuren?

'Is het al tijd?' vraagt de druïde aan de ziener.

Met een gefronste blik draait de ziener wat om de brandstapel heen. Soms staart hij secondenlang naar een bepaalde plek en schudt het hoofd.

'Wat is er, ziener?' vraagt de druïde op barse toon.

Ik krijg de indruk dat de ziener tijd probeert te winnen.

‘Ziener! Ik vroeg je wat!’

Verdwaasd wendt de ziener zich tot de aanwezigen. ‘Het vuur is nog niet heet genoeg. Hoe heter het vuur, hoe minder het lichaam gaat stinken. Iedereen weet dat Wodan niet van verontreinigde lucht houdt. Dan wordt hij kwaad en zal hij ons straffen!’

‘Dat klopt,’ mompel ik een beetje opgelucht.

‘Ach, wat een onzin! Ik blijf hier niet de hele dag staan. Kom, we gaan beginnen. Ziener, maak haar los en breng haar naar mij.’

Ik weet niet hoe het kan, maar ik raak niet in paniek. Het is alsof er een soort rust op mij neerdaalt, waardoor ik heel helder kan denken. Ik zou het zeker geen gelatenheid willen noemen. Het is eerder een bepaalde scherpheid die mij alert houdt. Nauwgezet volg ik de handelingen van de ziener, die geen haast lijkt te maken. In plaats van dat hij de touwen losmaakt, legt hij er een extra knoop in, die hij vervolgens op een klungelige wijze tracht te ontrafelen.

‘Wat is je plan,’ fluister ik haast onverstaanbaar.

‘Ik heb geen plan, maar zo winnen we wat tijd.’ Hij blaast zijn handen warm en trekt nog wat aan de touwen tot het geduld van de druïde op is.

‘Schiet nou eens op! Snijd het touw gewoon door met je mes,’ brult hij.

‘Ik heb geen mes,’ roept de ziener.

‘Ach stumper! Laat mij het maar doen.’

Met grote passen stampet de druïde op me af en ik zet me schrap. Misschien lukt het me om de dorpingen te overtuigen dat een offer helemaal niet nodig. ‘Lieve dorpsgenoten, wat heeft het voor zin om mij te offeren aan Wodan? Als ik sterf zijn jullie overgeleverd aan de raad van oudsten. Nu mijn broer is vertrokken met de dapperste kerels, willen zij de macht grijpen. Vergeet niet dat jullie ook verantwoordelijk zijn voor mijn dood. Mocht Widukind terugkeren en horen van mijn dood, dan zal hij geen van jullie sparen!’

De druïde pakt me bij mijn keel en sleept me naar het vuur. Ondanks zijn hoge leeftijd, heeft hij de kracht van een beer.

‘Aaaaauwwww, rotzak! Laat me gaan!’ gil ik tevergeefs.

Er is niemand die ingrijpt. Mijn dorpsgenoten staan blijkbaar allemaal aan de kant van de dorpsoudsten of schijten in hun broek van angst.

‘Het offer moet worden gebracht,’ hoor ik iemand roepen. ‘Stel Wodan niet teleur.’

Dan hoor ik meer stemmen en ze beginnen te zingen: ‘Wodan, Wodan, dit mooie offer is voor u. Wodan, Wodan, verlos ons van het kwaad.’

De vlammen slaan nu bijna in mijn gezicht en draai mijn hoofd weg van het vuur. De hitte is ondragelijk. Ik wil heel hard krijsen en adem diep in. In plaats van zuurstof vul ik mijn longen met rook en ik begin hevig te hoesten. Met mijn laatste krachten probeer ik me te verzetten, maar de druïde heeft hulp gekregen van een paar andere mannen die me gemakkelijk in bedwang houden.

‘Ik wil niet dood,’ kuch ik. Dan voel ik een stevige zet in mijn rug waardoor ik bijna voorover tuimel. Ik sta nu zo dicht bij de vlammen dan mijn huid begint te schroeien.

‘Ik tel tot drie en dan gooien we haar erin! Eén, twee...’

‘Stop!’ buldert een stem.

Ze laten me ogenblikkelijk los en ik smak op de grond. Omdat mijn belagers zijn afgeleid kan ik voorzichtig bij het vuur vandaan kruipen.

‘Heer Widukind? U bent teruggekeerd?’ vraagt de druïde met een trilling in zijn stem. ‘Hoe dan?’

‘Dus jij had verwacht dat ik door de Franken zou worden onthoofd?’ vraagt mijn broer verongelijkt.

‘Zoiets,’ prevelt de druïde. ‘Iedereen weet wat de Franken met heidenen doen.’

Ik richt me op en strompel naar mijn broer. ‘Je hebt me gered. Een tel later en ik was geofferd aan Wodan.’

Mijn broer springt van zijn paard en omhelst me. ‘Ah bah, je stinkt naar rook,’ grapt hij.

Dan ontdek ik plotseling een ketting met een bijzondere hanger. Tot mijn schrik zie ik dat het een kruis is. Ik deins achteruit en staar hem ongelovig aan. ‘Hoe kom...’

‘Ik ben gedoopt,’ roept mijn broer. ‘Ik ben een christen en Karel is onze bondgenoot!’ Hij draait zich om naar zijn mannen en schreeuwt triomfantelijk: ‘Ook zij zijn christenen geworden, evenals mijn landerijen en dorpen.’

De druïde zakt op zijn knieën en legt zijn hoofd te rusten op de koude aarde.

‘Offers zijn niet langer nodig. We bouwen een kerk voor God en in die kerk zetten we onze heilige boom neer, die is versierd met onze heilige spullen!’

Ik begin te lachen en geef mijn broer een kus op zijn wang. ‘Je bent de wijste van ons allemaal,’ fluister ik in zijn oor. Dan richt ik me tot mijn dorpsgenoten, terwijl ik het bloed in mijn lijf voel stromen. Een warme gloed geeft me gelukzalig gevoel, alsof mijn nieuwe God bezieling en levenslust aan me geeft. ‘Wees niet bang, beste mensen. Wij gaan onze heilige boom versieren en we noemen hem vanaf nu kerstboom, want we vieren ons joelfeest op de dag dat Jezus Christus is geboren!’

‘Kerstmis,’ lacht Widukind tevreden.